

WIJ DENKEN OVER

KENNIS EN WETENSCHAP

Verwerkingsboek

Philippe Boekstal

DAMON

VOORWOORD

Dit verwerkingsboek bevat een aantal teksten en opdrachten die aansluiten bij het theorieboek. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat je eerst de tekst uit het theorieboek leest voordat je aan de opdrachten begint.

Naast de opdrachten zijn er in dit verwerkingsboek ook verwijzingen naar filosofen en hun theorieën opgenomen, soms in de vorm van een korte uitleg, maar soms ook in de vorm van originele teksten van deze filosofen zelf. We gaan er van uit dat genoemde filosofen ook in de lessen afdoende behandeld worden.

De ideeën uit het theorieboek en het denken van een aantal filosofen worden regelmatig gekoppeld aan voor herkenbare vraagstukken. Wij vinden het namelijk belangrijk dat je door filosofie ook beter jezelf en de wereld om je heen leert begrijpen en bovendien, dat je leert in te zien wat vanzelfsprekend lijkt in het alledaagse leven, maar wat bij nader inzien een kritische overdenking behoeft. Bovendien sluiten we in het theorie- en verwerkingsboek aan bij de huidige stand van zaken in het kennistheoretisch denken.

Ten dele is het soort vraagstellingen in dit verwerkingsboek ook een voorbereiding op het centraal schriftelijk eindexamen. Vaak zijn deze vragen zogenaamde toepassingsvragen; je wordt geacht datgene wat je weet toe te passen op een bepaald min of meer actueel vraagstuk. Tevens wordt geprobeerd je tekstbegrip en tekstanalytische vaardigheden te vergroten. In het tweede deel, over wetenschap, zijn ook enkele vragen uit oude eindexamens opgenomen.

Het belangrijkste is echter het zelfstandig denken te vergroten en te versterken. Daarom is het de bedoeling dat je bij de meeste van de antwoorden een uitleg en argumentatie geeft, ook als daar niet nadrukkelijk naar gevraagd wordt. Anderen moet kunnen begrijpen *waarom* je tot een bepaald antwoord bent gekomen.

Hoewel veel van de opdrachten zo geformuleerd zijn dat je ze zelf kunt maken, leent het grootste deel ervan zich ook uitstekend voor samenwerken of behandeling binnen een lessituatie. Veel denkplezier!

De auteur

DEEL I KENNIS

VERGETEN

OPDRACHT 1.1

Iedere leerling maakt de volgende zin af en de docent schrijft ze op het bord

- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____
- Ik weet dat** _____

Vervolgens worden aan de hand van de lijst de volgende vragen besproken:
Hoe weet je datgene wat je gezegd hebt te weten?

Wat is dan de bron van die kennis?

Is er sprake van verschillende soorten kennis?

Welke van de uitspraken weet je het meest zeker? Welke het minst? Waar ligt dat aan?

Welke uitspraken zijn waar te noemen? Welke niet?

OPDRACHT 1.2

Bedenk zelf een definitie van kennis. Daarbij mag het begrip kennis niet in de definitie zelf terugkomen, bijvoorbeeld: 'kennis is dat wat gekend wordt'. Probeer daarna in tweetallen samen tot een nieuwe definitie te komen, op basis van de twee eigen definities.

OPDRACHT 1.3

Gebruik je verbeelding. Stel je voor dat je net als baby op de wereld bent gekomen en nog niet veel weet. Beschrijf wat je zou willen leren kennen en geef daarbij aan waarom je dit wilt weten.

OPDRACHT 1.4

Is er iets dat jij zeker weet? Zo ja, wat? Leg uit waar je op vertrouwt om tot deze zekerheid te komen.

OPDRACHT 1.5

Is er iets wat je niet zeker weet? Geef een voorbeeld en leg uit waarom je denkt dit niet zeker te weten.

FILOSOFIE

OPDRACHT 1.6

'Mensen kunnen in principe iedere waarheid over de werkelijkheid kennen.'

'Mensen kunnen niets weten.'

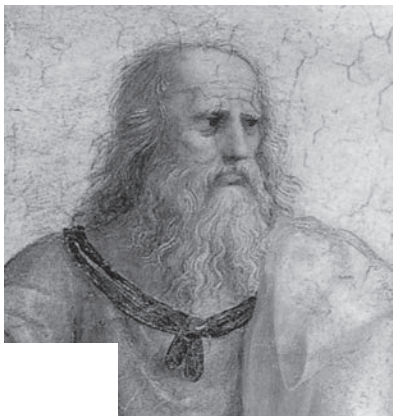
Welke van deze twee stellingen heeft jouw voorkeur? Geef argumenten.

OPDRACHT 1.7

Welke kennis is voor jou zelf het belangrijkste?

OPDRACHT 1.8

Vraag aan een drietal docenten van verschillende vakken waarom zij hun eigen vak belangrijk vinden. Beschrijf hun antwoorden beknopt en geef vervolgens aan welke waarden zij noemen en of het hier om instrumentele en/of intrinsieke waarden gaat.

Plato

De Griekse filosoof Plato (± 428/427 - 347 v.Chr.) heeft als eerste de meeste belangrijke filosofische vraagstukken besproken. Uiteindelijk had voor Plato alles te maken met ware kennis; de vraag bijvoorbeeld hoe je moet leven, is tevens een vraag naar inzicht in het goede. In de beroemd geworden mythe van de grot blijkt het vooral te gaan om waarheid.

Lees onderstaand fragment:

[...] Stel je een aantal mensen voor in een onderaardse, grotachtige woning, met een naar het daglicht toegekeerde ingang langs de volle breedte van de grot. Ze zijn daar van jongs af aan opgesloten, aan handen en voeten en aan hun nek geboeid, zodat ze daar moeten blijven en alleen recht voor zich uit kunnen kijken, want vanwege die boeien zijn ze niet in staat zich om te draaien. Verder is er licht van een vuur dat hoog en ver boven hen brandt, in hun rug, en tussen het vuur en de gevangenen een weg in de hoogte,

waarlangs je je moet voorstellen dat een muurtje is aangelegd, zoals bij een poppenkast vóór het publiek een scheidswand staat waarboven de poppen worden vertoond. Langs dat muurtje moet je nu mensen allerlei voor-